STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 11056

AF DER ZIBETER LINYE

Daniyel Marshak

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מ. דאַניעל

אף דער זיבעטער ליניע

דערציילונג

צענטראַלער פעלקער-פאַרלאַג פון פ.ס.ס.ר.
מאָסקווע — 1928

КНИЖНАЯ ФАБРИКА
ЦЕНТРАЛЬНОГО
ИЗДАТЕЛЬСТВА
НАРОДОВ СССР
МОСКВА, ШЛЮЗОВАЯ
НАБЕРЕЖНАЯ, 162

Главлит А 6731
Тираж 3.000 экз.

603

— ווער קויפט וואַליוטע?

— ענגלישע פונטן?

— דאָלאַרן, דאָלאַרן — ווער בייט?

אַ האַנדל מיט וואַליוטע איז אָנגעגאַנגען אין באַנק־קאָנטאָרן, אין טויערן, אין פינסטערע דורכגאַנגען און אין מיטן גאַס.

געהאַנדלט האָבן אַלע:

אַלטע ווייבער, יונגע מיידלעך, געוועזענע שילער פון געוועזענע גימנאַזיעס, פאַראָרעמטע פוילישע אַריסטאָקראַטן און אויפגעקומענע אידישע ספעקוליאַנטן.

די וואַליוטשיקעס זיינען געווען צו פאַרנומען מיט בייטן געלט הינטער די טויערן, האָבן זיי ניט באַמערקט, ווי אַ קליין אינגל איז לאַנג אומגעקראָכן אַרום אַ גרויסן מויער, דעם מויער פון אַלע זייטן, ווי אַ הונגעריק הינטל באַשמעקט און גענומען לייענען אַן אַלטן פאַראָסטעטן שילד.

אַף דעמדאָזיקן, פאַרזשאַווערטן שילד איז אַמאָל, מיט יאָרן צוריק געווען אָנגעשריבן מיט גרויסע ווערטער:

Ресторан „Европейскій Бар“

אָבער פון אַלטקייט און פון לאַנג הענגען אָן טאַכלעס אַף דער ציגלנער וואַנט זיינען רוסישע ווערטער אָפּגעקראָכן און מער דעם נאָמען פון זייער באַלעבאָס ניט געדענקט. איצט האָבן אים די געלט־ספעקוליאַנטן גערופן פּאָשעט: „אָפּגעבאַרעטער אייראָפּייער“.

אַ גאַנצן פרימאָרגן איז דאָס קליין אינגל אָפּגעשטאַנען באָם „אָפּגעבאַרעטן אייראָפּייער“, געקוקט גלייכגילטיק, ווי פאַרשווויצטע הענדלער קויפן און בייטן געלט־פּאַפּירן, געוואַרט מיט אומגעדולט, די טיר פון רעסטאָראַן זאָל זיך עפענען.

דאָס אינגל איז געווען געקליידט זייער מאָדנע און אויסטערליש: אַפן קאָפּ האָט ער געטראָגן אַ ברייטע געוואַטעטע

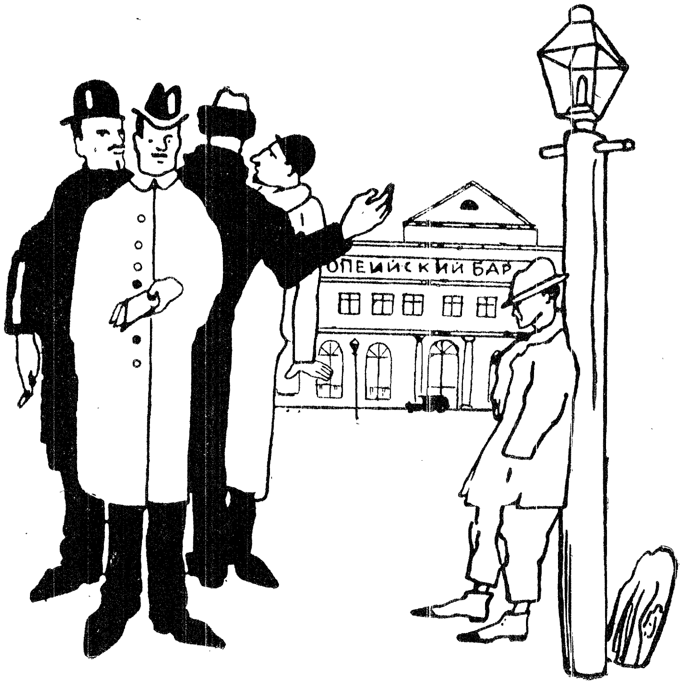
ОПЕИЙСКИЙ БАР

פאַנאַמע, אַף די פּלייצעס אַ קורצע וואַטאָוונע קורטקע, האָרע ביינערדיקע קני זיינען באַ אים אַרויסגעקראָכן פון צעריסענע קאַרטענע הויזן, און אַ פּאָר געלע שיך מיט שאַרפע נעזער האָבן נאָך מערער אויסגעזאָגט, אַז ער האָט קיין שאַיכעס ניט צום געלט-האַנדל אַף דער טומלדיקער גאַס.

ווען די טיר פון פאַרשפאַרטן רעסטאָראַן האָט זיך פלוצים און מיט איינמאָל געעפנט, איז דאָס אינגל אַפן צווייטן טראָטואַר אַריבער, געקוקט מיט דערשראָקענע אויגן, ווי די געלט-ספעקוליאַנטן האָבן זייער דרויסיקן האַנדל אין רעסטאָראַן אַריבערגעטראָגן, און אויך אַהין אַריין.

צו די געדיכט, באַזעצטע טישלעך האָבן די קעלנער געטראָגן אַף ניקלנע טאַצן שטיקער געבראָטן גאַנדז, הינער, פעטע זופן. אַ קלאַפעריי פון גאָפל-מעסער האָט זיך אויסגעמישט מיט אָפגעריסענע פראַזן פון געלט-ספעקוליאַנטן:

— מע דאַרף פאָטער ווערן פון דער סאָוועטסקער נעווילע...

— אַז די דייטשישע מאַרקן זיינען ניט בעסער.

— ווער ווייסט וואָס איז בעסער? — מע זאָגט די „גדוילים“ שטייען הינטער ראַקיטנע.

אַ יונגער וואַליוטשיק האָט מיט אַריינגעשטעלטע גאָלדענע ציין געקייט אַ האַרטע שטיק פלייש, אינאיינעם מיטן פלייש אַ פראַזע צעקייט:

— ס'איז נאָך ווייט צום געלעכטער... זיי האָבן דאָרט געכאַפט דעם עמעסן טאַראַבענטש — דיינע „גדוילים“...

— איך שענק זיי דיר אַוועק אַף קערן, — „מיינע גדוילים“ — האָט זיך דער צווייטער אָפגעטרייסלט.

דאָס אינגל איז געזעסן פאַרוקט אין אַ ווינקל, פויל געזופט דעם דערלאַנגטן זופ און אָנגעשטרענגט געקוקט אַף צוויי מיידלעך באַם בופעט.

די מיידלעך באַם בופעט האָבן גיך און גענייט געווישט שמוציקע ביר-גלעזער. איינע האָט דעם אינגלס אָנגעשטרענגטן קוק באַמערקט, אויפגעהערט ווישן די שמוציקע גלעזער:

— ריווקע, כאַפ אַ זייטיקן קוק אַהין צום לעצטן טישל... מיר געפעלט ניט דאָס אינגל אין ברייטן קאַפעליוש.

— וואָס דיר פאַלט איין, אַ אינגל פון צירק, אָדער גלאַט אַ שלעפער, — דאַ אַף וועמען צו קוקן...

— ער איז אַ גאַנצן טאָג אומגעגאַנגען הינטער די פענס־טער, מע דאַרף זאָגן בערן, ער זאָל פונדאַנען אַוועקגיין.

באַ איינעם פון די סאַך טישלעך איז געזעסן אַ יונגער באָכער זייער שיין געקליידט. ער איז געווען אויפגערעגט און צעטראָגן, זיינע גרויע אויגן האָבן אומגעבלאָנדזשעט איבער שפאַלטן פון אַ פוילישער ציימונג. קענטיק, די טעלעגראַמעס פון פראָנט האָבן געהאַט צו אים זייער אַ שטאַרקע שאַיכעס, ער האָט זיי געלייענט גיך, ווי ער וואָלט הינטער די שוואַרצע פוילישע אויסיעס זוכן אַ באַהאַלטענעם עמעס, אַן עמעס, וועלכן די ציימונג האָט מוירע אויסזאָגן. ער איז מיט גיכע טריט צוגעגאַנגען צום בופעט און אָפגעריסן געפרעגט:

— ריווקע, מיך האָט קיינער נים געזוכט?

— ניין.

ריווקע האָט זיך נידעריק צום צוגעגאַנגענעם באָכער אַראָפגעבויגן, שטיל פאַרטרויט:

— בער, דאָרט זיצט אַ פאַרשוין אין אַ קאַפעליוש, ער געפעלט מיר נים.

בער איז צוריק צו זיין טישל אַוועק, ווידער געלייענט זיין פוילישע ציימונג און פאַרזיכטיק גענומען באַקוקן דאָס אינגל אין בריימן קאַפעליוש און געלע שיך און וואָס לענגער בער האָט אָפן אינגל געקוקט, אַלץ ערנסטער און פאַרוואונדערטער איז זיין פאָנעם געוואָרן. ער איז צוריק פון זיין זיצן אויפגע־שטאַנען, מיט גיכע טריט צום בופעט צוגעגאַנגען, און מיט פרייד און מיט שרעק ריווקען דערקלערט:

— דאָס איז דאָך זאַמקע קאַפאַטש.

דאָס מיידל האָט אַ פאָר גרויסע אויגן געעפנט, דאָס ביר־גלאָז אויפגעהערט ווישן און פאַרוואונדערט איבערגעפרעגט:

— וועלכער זאַמקע? — פון באַראַק?

בער האָט איר פאַרוואונדערונג צעשלאָגן:

— היים אים דאָ וואַרטן ביז זעקס. זעקס וועל איך דאָ זיין.

אין רעסטאָראַן זיינען עסער און אַריינגייער געוואָרן אַלץ ווינציקער און ווייניקער. דער טומלדיקער דרויסן האָט דורך רעסטאָראַן־פענסטער געוואָרפן לעצטע פאַסן זון. פון אַ טאָג אַרומשלעפן זיך איבער אַספאַלטענע טראָטואַרן און בלעכענע דעכער זיינען זון־פלעקן געווען פאַרמאַטערט און

אויסגעבליכטע, זיך אויפגעלייגט, ווי מידע סאָלדאַטן, אַף די סאַך ליידיקע טישלעך און שטום, אָן ווערטער, דערציילט, אַז דער זומערדיקער טאָג איז שוין אַוועק.

די צוויי מיידלעך באַם בופעט האָבן די ערשטע באַמערקט, אַז אַכוצן אינגל אין ווינקל און לעצטע פּאַסן זון אַף די טישלעך איז אין רעסטאָראַן קיינער ניט געבליבן, זיי האָבן גיך די גאַ־סיקע טיר פאַרשפּאַרט און פריילעך אַרויסגערופן:

— כעוורע אַהער, זאַמקע איז דאָ!

פון הינטער דער אייזערנער קאַסע, פון קיך, פון די זייטיקע צימערן האָבן זיך אייַנציקווייז גענומען אַרויסרוקן כאַוויירים דערזען אין ווינקל צימער זאַמקען און פריידיק גענומען שרייען:

— זע, דאָס איז דאָך זאַמקע!

— ווי קומט ער אַהער?

— שלאָג מיך ביזן טויט, אויב איך וואָלט אים אין קאַפּע־ליוש דערקענט.

אין עטלעכע מינוט שפּעטער איז שוין זאַמקע געזעסן צווישן אַ גרופּע כאַוויירים, געגוי דערציילט, ווי ער איז אַנט־לאָפן פון געפאַנגעניש. איצט, ווען ער האָט פון זיך אַראָפּגע־וואָרפן דעם ברייטן קאַפּעליוש און ווינטערדיקע קורטקע, האָבן די כאַוויירים באַמערקט, אַז דאָס פּאָנעם איז באַ אים שטאַרק פאַרברענט און אויסגעמאָגערט, די אויגן רויט און אויפגערעגט און פינקלען מיט באַהאַלטענער שרעק. וואָס לענ־גער זאַמקע האָט דערציילט אַלץ נעענטער האָבן זיך די כאַוויי־רים צו אים גערוקט, מיט פאַרשוויצטע אויערן געהערט, ווי ער איז מיט צוויי טעג צוריק פון באַראַק אַנטלאָפן, און ניט געוואָלט גלויבן, אַז דעם גאַנצן זאַמקען איז נאָך קיין פולע זעכצן יאָר ניטאָ, אַז אין שטילע יאָרן וואָלט נאָך אַזאַ אינגל אין כיידער געלערנט.

אין גרויסן רעסטאָראַן־צימער איז געוואָרן טונקל. אין דער אָנגעפאַלענער טונקלקייט האָט קיינער ניט באַמערקט, ווי בער איז דורך דער הינטער־טיר אַריין, מיט שטילע טריט זיך דער־נעענטערט צו דער גרופּע כאַוויירים און זאַמקעס דערציילונג מיט אַ נייעם איבערגעריסן:

— אין דרויסן דרייען זיך אַרום פּוילישע „שמעקער“!

אַ ווײַלע זיינען אַלע געזעסן שטיל און ווי פאַרגליווערט,

מיט צעטומלטע אויגן געקוקט ווי זאַמקע טוט גיך אָפּ זיך אַן זיין ווינטערדיק רעקל און ברייטע פּאַנאַמע.

צוריק צו דער אַרבעט! — האָט בער קורץ באַפוילן — און זאַמקע דאַרף גלייך ווערן לינק...

די כעוורע זיינען גיך פון די ערטער אויפגעשפרונגען, פלינק אָנגעצויגן אָפּ זיך די ווייסע קעלנערשע שירצן און רונדע הויבן. באַם בופעט זיינען שוין, ווי פריער, געשטאַנען די צוויי מיידלעך, געניט און ווי שטענדיק געוואַשן און געווישט די שמוציקע גלעזער און אומרואיק געקוקט אָפּ דער גאַסיקער טיר. בער האָט זאַמקען צו דער הינטער-טיר צוגעפירט, אים באַוויזן, ווי אַזוי אין אַ זייטיק געסל אַרויסגיין:

— מיר האָבן היינט אַ דורכפאַל. אויב מיר וועלן אָפּקומען מיט שרעק, וואַרט איך אָפּ דיר צוועלף באַנאַכט דאָ... איצט טראַג גיכער אָפּ די ביינער — זיי קאָנען אַלע מינוט אָנקומען...

וואוהין גייט מען, אַז די שטאָט איז צעשניטן פון גאַסן און געסלעך, פון פּלעצער און פּאַרשטעט, אַז דאָס איינציקע אָרט, אָפּ וועלכן ער האָט געהאָפּט, איז געווען דער אומלעגאַלער רעסטאָראַן, און די איינציקע פריינט — די פּאַרטיי-כאַווירים.

אַ ווײַלע איז ער געשטאַנען אין מיטן הויף, געקוקט, ווי דער אָוונט שפּרייט אויס נאַכטיקע טונקלקייט אָפּ הייזער און מויערן, מעקט אָפּ די שאַרפע ווינקלען פון מענטשן און זאַכן. פּאַרוועבט די שטאָט אין אַנהויב נאַכט. ער האָט שלעכט געדענקט, ווי אַזוי ער איז פון די צודרייטע הויפן אין געסל אַרויס. אַ שטאַרקע מידקייט האָט שווער געמאַכט די טריט, אַ שלעפּערקייט האָט די רויטע, ניט געשלאָפענע וויעס גענומען קלעפּן. אָבער אַ שרעק האָט אים געטריבן פון געסל צו געסל, פון איין עק שטאָט צו דער צווייטער — אים צום וואָקזאַל געבראַכט.

דעמדאָזיקן וואָקזאַל האָט זאַמקע גוט געוואוסט און שטאַרק פיינט געהאַט. מיט דריי כאַדאָשים צוריק האָט ער באַ דעמדאָזיקן וואָקזאַל אַ פּאַרשטעמפּלטע טעפּלושקע געהיט. די שטאָט האָט זיך דעמאָלט מעשוגע-גיך עוואַקואירט. דער גאַנצער אומגעגנט האָט זיך שוין געפונען איז די הענט פון די פוילישע מאַכנעס. קליינע פּאַרטיזאַנישע טיילן זיינען געווען צו שוואַך, זיי זאָלן קאָנען די שטאָט איינהאַלטן. שוין עטלעכע טעג, ווי די פאַבריק-קוימענס זיינען געשטאַנען שטום און פּאַר-

לאָזן. די אַרבעטער האָבן די מאַשינעס צעשרויפּט און צענומען אַף איינציקע טיילן — איניינעם מיט די צעשרויפּטע מאַשינעס פֿון שטאָט אַנטלאָפֿן. דורך טאָג און נאַכט האָבן לעצטע לאָקאָמאָטיוון געשלעפּט פֿון וואָקזאַל לאַנגע עשאַלאָנען מענטשן און זאַכן. אין שטאָט האָבן זיך גענומען שפּרייטן קלאַנגען, אַז די פּוילישע מאַכנעס שטייען עטלעכע מייל פֿונדאַנען, אַז נאָך היינטיקע נאַכט וועלן זיי די שטאָט פֿאַרנעמען.

זאַמקע איז דאָן אַ גאַנצן טאָג אַפּגעווען אין שטאַב — אַלץ געוואַרט אַף אַ באַשטימונג. אין שטאַב איז אין יענעם טאָג געווען צו טומלדיק און קיינער האָט זאַמקען און זיין וואַרטן ניט באַמערקט. שוין שפּעט נאָך האַלבן טאָג, ווען אַלע סאָוועטן־אַנשטאַלטן זיינען שוין געווען אַרויסגעפֿירט, ווען דערשראָקענע איינוואוינער האָבן שטיל פֿאַרטאַיעט דעם אָטעם הינטער פֿאַרשפּאַרטע טירן און לאָדן — מיט שרעק געוואַרט אַפֿן קומענדיקן טאָג — ערשט דאָן האָט זאַמקע באַקומען אַ מאָדנע אויפֿגאַבע:

היטן אַ פֿאַרשטעמפּלטע טעפּלושקע אַף דער זיבעטער ליניע.

דריי שאָ האָט זאַמקע געדאַרפֿט די טעפּלושקע היטן, דערנאָך האָט אים אַ צווייטער געדאַרפֿט פֿאַרבייטן. אָבער שאָען זיינען אַוועק דריי, פֿיר, פֿינף, און קיינער איז אים ניט געקומען פֿאַרבייטן. אַ געשריי פֿון וואָקזאַל איז אַהער, צו דער זיבעטער ליניע געקומען, צעריסן און טעמפּ. אַ נאַכט איז אַנגעפֿאַלן אַ פֿינסטערע, קאַלטע, אַנשטערנדיקע. אַ טרוקענער ווינט האָט געוויית פֿון פֿאַרגליווערטן, פֿאַרפֿראָרענעם טייך, פֿון הויכע שפּיציקע בערג, אומגעטריבן איבער די פֿאַרדרייטע אייזערנע ליניעס כאַפּטעס שניי, זעלטן ווען פֿלעגן עטלעכע באַן־אַרבעטער פֿאַרגיין אַף דער זיבעטער ליניע, קוקן מיט פֿאַרוואונדערטע אויגן אַף דער איינזאַמער, פֿאַרגעסענער טעפּלושקע, אַפֿן קליינעם אינגל מיט דער ביקס אין האַנט און בייז לאַכן:

— קוק נאָר אָן דעם העלד!... ראַטעווע די ביינער, כניאָק!

נאָך אַזוינע לאַכעדיקע אויסגעשרייען פֿלעגט זאַמקע ענגער דעם גורט אַפֿן שינעל פֿאַרציען, דאָס קורצע יאַפּאָנישע

ביקסל פון איין פלייצע אַף דער אַנדערער פאַרוואַרפן און וואַרטן אַף אַן אויסבייט.

אָבער די נאַכט איז געוואָרן אַלץ פינסטערער און קעלטער, דער ווינט האָט געשניטן אין די אויגן, אין פּאָנעם, זיך פאַרקליבן אונטערן שינעל, דערלאַנגט ביז די סאַמע

אַף דער זיבעטער ליניע איז געוואָרן אַלץ ליידיקער, אומעטיקער, און פון ווייטן האָט זיך די סטאַנציע געצונדן אין ווייסע, גרינע, געלע, רויטע פייערלעך. די פאַרביקע פייערלעך האָבן אין דער פינסטערער קאַלטער נאַכט, ווי מאַמעשע אויגן געשיינט, גערופן, געשלעפּט צו זיך. אַ פייפעריי פון אַפּפאָרנדיקע עשאַלאָנען איז געוואָרן אַלץ העכער, שרייענדיקער, אָפּגעריסענער, און פלוצים איז אַלץ שטיל געוואָרן. אין דער געוואָרענער שטילקייט האָט זיך בוילעטער געהערט, ווי דער ווינט באַלעבאַטעוועט אַף די פאַרשנייטע ליניעס, ווי קלאַפּעריי פון אָפּפאָרנדיקע באַנען ווערט שטילער, ווייטער און שטאַרבט אָפּ ערגעץ ווייט אין נאַכט-כווישעך. זאַמקע האָט זיך דערשראָקן פאַר דער צרומיקער שטילקייט, געמאַכט עטלעכע טריט אַוועקצוגיין — אָבער גלייך זיך דערמאָנט, ווי דער שטאַב-נאַטשאַלניק האָט מיט אַ שטאַרק ערנסטן פּאָנעם אין אים אַריינגערעדט:

— זאַמקע, אַף דיר פאַרלאָז איך זיך. וואָס עס זאָל ניט טרעפן, פון טעפּלושקע טרעט ניט אָפּ.

ער איז מיט גיכע טריט צוריק אַף זיין פּאָסט געקומען, אַ ווײַלע געטראַכט, אַז עס איז זייער גוט, וואָס גראָד אים האָט מען אָנגעטרויט אַזאַ פאַראַנטוואָרטלעכע אויפגאַבע, אַז ער וועט גיכער שטאַרבן דאָ בײַ דער טעפּלושקע, איידער פון פּאָסט אַוועקגיין — און נאָך וועגן אַסאַך זאַכן האָט ער געטראַכט אין דער אָנגעפאַלענער שטילקייט.

דערנאָך איז ער געזעסן אַף אַ טרעפּל פון דער פאַרלאָזענער טעפּלושקע. די אויגן האָבן זיך אים גענומען קלעפּן, די ברעמען און וויעס זיינען געוואָרן שנייאיקע און ווייסע. קעדיי ניט איינשלאָפן, האָט ער דעם קאָפּ פון שינעל אַרויסגערוקט, גענומען מיט פאַרשלאָפענע אויגן קוקן צום הימל. אָבער אַף וואָס צו קוקן איז ניט געווען. שוואַרצע כמאַרעס זיינען געהאַנגען נידעריק און צעפלאָנטערט, פון צווישן די שוואַרצע כמאַרעס האָט אַרויסגעקוקט אַ ברעקל לעוואָנע, אויסגעזעען,

ווי אַן אויסגערונען אויג פֿון אַ בלינדן. זאַמקע איז פֿון טרעפּל אויפֿגעשטאַנען, גענומען אַרומשפּאַנען אַרום זיין טעפּלושקע, געשלאָגן אַ פֿוס אָן אַ פֿוס, אַ האַנט אָן אַ האַנט, קעדיי זיך דערוואַרעמען. דער וואָקזאַל האָט ווידער אַהער, צו דער זיבעטער ליניע, גענומען שליידערן אָפּגעריסענע קוי-לעס. די סטאַנציע האָט זיך ווידער געצונדן אין ווייסע, גרינע, געלע, רויטע פֿייערלעך און מענטשישע טריט האָבן זיך גע-נומען דערנענטערן. די טריט זיינען ביז דער זיבעטער ליניע ניט דערגאַנגען. זיי זיינען געבליבן שטיין אַף דער דריטער ליניע, דאָרט לאַנג אומגעקראָכן מיט האַנט-לאַמטערנס אַרום די לאַנגע געליימטע עשאַלאָנען, געשלעפּט הילצערנע קעסט-לעך איינע צו די אַנדערע און צוריק גענומען אַוועקגיין. זאַמקע האָט צונויפֿגעקליבן די לעצטע קוילעס, פֿונדאַנען, פֿון דער זיבעטער ליניע, גענומען שרייען צו די אַוועקגייענ-דיקע מענטשן...

זיינע קוילעס האָט דער ווינט פֿאַרטראָגן אָן אַ זייט, צע-שאָטן אַ טעמפּן אָפּהילך אַף די צעדרייטע ליניעס און צו קיין מענטשלעכן אויער ניט געבראַכט זיי. זאַמקע האָט זיך צוריק אַראָפּגעזעצט אַפֿן טרעפּל פֿון פֿאַרשטעמפּלטער טעפּלושקע, דעם קאָפּ טיף אין קאַלנער איינגענורעט און גענומען דרעמלען.

— — —

— שטיי אויף פּאַדלע!

— אַזאַ שנעק און קריכט אַף מילכאָמע...

— ער מוז זיין טראַצקיס אַן איניקל!

— דערלאַנג אַ קוק, ציצעס טראָגט ער...

— נו, הויב זיך, הויב זיך, ס'ווערט קאַלט דיין גלאָז קאַווע מיט די צוקערנע זעמעלעך.

די צוויי לעגיאָנערן האָבן זיך הויך פֿאַנאַנדערגעלאַכט, אַוועק וועקן זאַמקעס שכיינים. זאַמקע האָט אַ שווערן קאָפּ פֿון האַרטער נאַרע, פֿון בערגל זאַכן אויפֿגעהויבן, באַקוקט מיט אויסגעמאַטערטע אויגן דעם גרויסן, הילצערנעם באַראַק, און גענומען זיך אָנטאָן.

ער איז שוין געווען געוואוינט, אַז פֿאַרטאָג, ווען נאַכט ווייקלט אויס אין עק הימל אַ גראָע העלקייט, ווען אין דרויסן איז קאַלט און טויאיק פֿייכט — זאָל מען אים אויפֿרייסן פֿון און טרייבן אַף אַרבעט.

שוין דריי כאַדאָשים, ווי פּוילישע לעגיאָנערן כאַזערן אי־בער איינע און דיזעלבע כאַכמעס.

שוין דריי כאַדאָשים, ווי זאַמקע מיט נאָך צוויי הונדערט געפאַנגענע רויטאַרמייער האַלטן זיך אויף דאָ אין באַראַק.

דער באַראַק איז אַ גרויסער, הילצערנער און געפינט זיך עטלעכע מייל פון שטאָט. אים האָבן אויסגעבויט די דייטשן פאַר כאָלערע־קראַנקע, דערפאַר עפּשער איז ער אַזאַ שוואַר־צער, דורכגעפרעסענער פון קאַרבאָל. זאַמקען האָט מען אַהער געבראַכט אַ פּאַרקאַלייעטן פון דער זיבעטער ליניע.

די ערשטע דריי נעכט איז קיינער פון די געפאַנגענע רויט־אַרמייער ניט געשלאָפן. זיי זיינען געזעסן אָנגעטאָנענע אַף די הילצערנע שוואַרצע נאַרעס, מיט שטאַרע אויגן געקוקט דורך די שיטערע ברעטער אין דרויסן און געוואַרט מע זאָל זיי צעשיסן. נעכט האָבן זיך געצויגן לאַנגע און גרוויליקע, אַלע נאַכט פלעגט מען אַן אַנדער פּאַרטיע רויטאַרמייער אַרויספירן פון באַראַק און צוריק ניט ברענגען. צעשיסן פלעגט מען זיי ניט ווייט פון באַראַק, בא די אַקאָפּעס־גריבער, וועלכע די רויטע פּאַרטיזאַנער האָבן אויסגעגראָבן, איידער זיי זיינען פון שטאָט אַוועק.

פערציק געפאַנגענע האָט מען אין די ערשטע דריי נעכט צעשאָסן און אויפגעהאַנגען. דערציילט האָבן עלטערע רויט־אַרמייער, אַז דער אינטערנאַציאָנאַלער „רויטער קרייץ" האָט זיך אַריינגעמישט און פאַרבאָטן. אָבער אינדערעמעסן איז גע־ווען ניט אַזוי.

דערנאָך האָט מען זיך דערוואוסט, אַז דער שטאָב פון די פּוילישע מאַכנעס האָט באַשטימט די רויטאַרמייער לעבעדיק לאָזן, קעדיי זיי קאָנען אויסבייטן אַף די געפאַנגענע פּוילישע לעגיאָנערן.

אַזוי ניט באַמערקט און פּלוצים איז דעם שוואַרצן באַראַק באַפאַלן פרילינג, באַפאַלן פון אַלע זייטן מיט לינדע, ווייכע ווינטן און סאָף־ווינטערדיקע נעכט, מיט ריטשקעס צעגאַנגע־נעם שניי אין די אויפגעזונטע טעג, און שניי אונטער פיס איז שוואַרץ און ברודיק געוואָרן, מער אין בערג און קופּעס ניט געוואָלט ליגן, אַוועק אין שמאָלע טייכלעך איבער אַלע וועגן און טראַקטן.

די פּוילישע לעגיאָנערן, וואָס האָבן דעם באַראַק געהיט,

האָבן שוין דאָס געלט פֿאַר די פֿאַרקויפֿטע רויטאַרמייאישע שטיוול לאַנג פֿאַרטרונקען, איצט געזעסן גאַנצע טעג אין דרויסן, געקוקט אַפֿן צעגאַנגענעם שניי, אַף דער פֿרייליכער זון און געטראַכט וואו צו נעמען נייע געלט. ווער ווייסט, ווי לאַנג זיי וואָלטן געטראַכט, ווען זאַמקע וואָלט אין איינעם אַ פֿריי־מאָרגן ניט אַריין צו זיי אין ביידל און ניט אַוועקגעלייגט אַזאַ מין פּלאַן:

— אין לאַגער געפֿינען זיך באַ פּופּצן אידישע געפֿאַנגענע און די שטאָט איז אינגאַנצן אַ אידישע... ווען מיר גייען זיך דורך אין שטאָט, וואָלטן מיר שוין געבראַכט אַ ביסל געלט.

די פּוילישע לעגיאָנערן האָבן געגלעט זייערע קורצע, אונטערגעשאָרענע וואָנצעס, מיט פֿאַרדאַכט געקוקט אַפֿן אידישן אינגל און געהייסן אים קומען מאָרגן.

אַף מאָרגן איז שוין זאַמקע מיט עטלעכע אידישע רויטאַרמייער אומגעגאַנגען איבער די סאַך אידישע גאַסן פֿון שטאָט.

זאַמקע האָט קיין טאָעס ניט געהאַט. די אידישע אַרבעטער, באַלמעלאָכעס, אָרעמע הענדלערקעס האָבן מיט צאַר געקוקט אַף זייער אָפּגעריסענעם היילעך, אַף זייערע אויסגעהונגערטע צורעס, געשאָטן צו זיי אין די גרויסע טאָרבעס עסנוואַרג און קליינגעלט. די פּוילישע פּאַטרולן האָבן זיך געמאַכט ניט זעענדיק, קלוימערשט, איינע מיט די אַנדערע געפֿירט זייערע טיפֿע שמועסן און ניט געשטערט די רויטאַרמייער ריידן און באַקומען די נעדאָוועס.

שוין אַפֿן צווייטן טאָג האָט זאַמקע געוואוסט, וואו עס געפֿינט זיך דער אונטערערדישער פּאַרטיי־קאָמיטעט און אַפֿן דריטן טאָג האָט ער איינעם מיט קליינגעלט און שטיקער פֿאַרהאַרט ברויט געבראַכט אין לאַגער אַ רוסישע „פּראַוודאַ“.

די צייטונג האָט מען אַ גאַנצן טאָג פֿאַרזיכטיק אויסגעבאַהאַלטן. ערשט שפּעט באַנאַכט, ווען פֿון דעם לעגיאָנערישן ביידל זיינען צום באַראַק געקומען אָפּגעריסענע שיקערע קוילעס, ווען אַ שווער צעפּלאָנטערט טופּען פֿון שיקערע פֿיס האָט אָפּגעהילכט אין דער שטילער פֿרילינג־נאַכט — ערשט דאַן האָבן זיך די רויטאַרמייער צונויפֿגערוקט אַף דער אויבערשטער נאַרע, דאָס לעמפּל פֿון וואַנט אינדערמיט אַוועקגעשטעלט און גענומען לייענען די געבראַכטע צייטונג. אין

גרויסן, הילצערנעם באַראַק איז געוואָרן טויט שטיל. רויט־אַרמייאישע אויגן האָבן זיך אָנגעצונדן מיט אַ באַהאַלטענער האָפֿענונג, גענומען פֿינקלען מיט פֿרייד און דערוואַרטונג, און וואָס מער דער פֿאַרלייענער האָט רוסישע ווערטער פֿון דער צייטונג אַרויסגעלייענט, אַלץ נעענטער, ענגער האָבן זיי זיך איינע צו אַנדערע גערוקט. אַף די הוילע ווענט פֿון שוואַרצן באַראַק, אַף די האַרטע נאַרעס איז פּלוצים אויסגעוואַקסן רומעניע לאַנד מיט געראַנגל אַף די פֿראָנטן, הונגער, צוזאַמענפֿאָרן, רעדעס פֿון לעניגען. די האַרע צורעס פֿון די רויטאַרמייער זיינען פֿריילעך און אויפֿגעלעבט געוואָרן. אַף אַ ווײַלע האָט מען פֿאַרגעסן אָן די שיקערע קוילעס פֿון די פּוילישע לעגיאָנערן, אָן קעלט און האַכקעס, אָן קלעפּ און באַליידיקונג, און שטיל, מיט פֿאַרקריצטע ציין אין הוילן באַראַק גענומען זינגען נאָענטע רויטאַרמייאישע לידער. די שוואַרצע ווענט פֿון באַראַק האָבן פֿאַרוואונדערט פֿאַרנומען מאָדנע קלאַנגען, קלאַנגען, וועלכע זיי האָבן קיינמאָל ניט געהערט, דורך די אָפֿענע שפּאַלטן געשאָטן פֿאַסן לעוואָנע־שיין צעמישט מיט אַ שיקערן געשריי פֿון די פּוילישע לעגיאָנערן און שטום צוגעזאָגט קיינעם ניט אויסזאָגן.

אַלע טאָג פֿלעגן די פּוילישע לעגיאָנערן אַרומטרייבן זאַמקען מיט זיינע כאַווירים איבער די אידישע גאַסן פֿון שטאָט און אַלע נאַכט פֿלעגן די רויטאַרמייער אַף דער אויבערשטער נאַרע, בײַ שיין פֿון אַ קליינעם גאַז־לעמפּל לייענען צייטונגען, אויפֿרופֿן, בריוו פֿון דער היגער אונטערערדישער אָרגאַניזאַציע.

די לעגיאָנערן האָבן גענומען באַמערקן, אַז זאַמקע גייט צו אָפֿט און גערן אין שטאָט, אים אויפֿגעהערט נעמען. איצט האָבן זיי אים טאָג נאָך טאָג געטריבן אַף שווערער אומנוצלעכער אַרבעט. פֿון פֿאַרטאָג ביז שפּעטער נאַכט איז ער געשטאַנען מײַלן ווייט פֿון באַראַק, געריניקט פֿויערשע טראַקטן פֿון שטיינער און מיסט.

אָבער לאַנג האָט זאַמקע די דאָזיקע אַרבעט ניט געטאָן. אין איינער אַ פֿינסטערער רעגנדיקער נאַכט, ווען וואָלקנס זיינען נידעריק און געדיכט, ווען זאַמד אונטער פֿיס איז ליימיק און קלעפּיק, איז זאַמקע פֿון באַראַק אַנטלאָפֿן.

— — —

איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס, זיבן, אכט, ניין, צען, עלף — עלף דער זייגער. זאמקע האט זיך דערשראקן ארומגע־קוקט, דערזען, אז מענטשן אפן וואקזאל זיינען געבליבן זייער ווייניק. לעגיאנערן אין לאנגע בלאע שינעלן, גרינע היטלעך און בלאנקע שטיוול האבן זיך פוסטאינפאם אומגעדרייט אף דער ליידיקער פלאטפארמע, מיט בייזע אויגן אריינגעקוקט יעדערן אין פאנעם און שטארק געזוכט בא וועמען עטלעכע מארק פארדינען. זאמקע האט פארשטאנען, אז ער האט זיך צו לאנג אפן וואקזאל פארהאלטן, אז די מאיסע מיט דער זי־בעטער ליניע און באראק איז שוין אן אלטע און פארגאנגענע, אז איצט דארף מען וואס גיכער אפטראגן די ביינער פונדאנען. ער האט זיין שווארצן קאפעליוש טיף איבער די אויגן ארי־בערגעשלעפט, דורך דער זיבעטער ליניע צום רעסטאראן אוועקגעשפאנט...

בערל איז בא דער הינטער־טיר פון רעסטאראן ניט געווען.

זאמקע האט לאנג געקוקט, ווי פאסן לעוואנע־שיין שפילן זיך אף די געקאלכטע, ווייסע ווענט פון רעסטאראן, לויפן אי־בער פון ווינקל אין ווינקל און ווייזן, אז אינעווייניק, פון דער אנדערער זייט גלעזערנער טיר איז פוסט און ליידיק, שטום און פארגליווערט. זאמקע איז פון גלעזערנער טיר, פון שמוציקן הויף אוועק צום זעלבן ארט, וואו ער איז א גאנצן טאג אומ־געקראכן, געבליבן שטיין א פארמאטערטער און הונגעריקער. בא דעם אלטן, פאראסטעטן שילד. דער גרויסער שטאט־זייגער האט בייז און ווייט אפגעקלאפט צוועלף שא און געלאזן זיי הענגען אין דער איינגעדרעמלטער שטילקייט. זאמקע האט ענגער זיין קורטקע ארום זיין דארן גוף ארומגעוויקלט, די הענט אין די ארבל פארוקט מיט שוין מידע פיס צוריק צו דער הינטער־טיר אוועק.

בערל איז אלץ ניט געווען.

זאמקע האט זיך מיט די לעצטע קויכעס אנגעשפארט אן טיר. די טיר האט זיך שווער געעפנט, זאמקען אלץ טיפער, ווייטער אין רעסטאראן אריינגעצויגן. א ווייכע ווארעמקייט האט פארשיקערט זיין מידן, ניט געשלאפענעם קאפ, אים גע־טריבן דורך שמאלע, פינסטערע צימערן, איבער אנגעשטעלטע

טעפּ, עמער, קעסטלעך ביז ער איז אין גרויסן עס־צימער געקומען.

זאַמקע האָט דעם באַטאָג געזעענעם צימער ניט דערקענט: ווייסע מירמל־טישלעך זיינען געלעגן אַנגעוואָרפן איינע אַף די אַנדערע, איינע לעבן די אַנדערע, זיך צעמישט מיט שטיקער צעבראָכענע טעלער, גלעזער, שטיקער ציגל. די דרוי־סיקע וואַנט איז געווען צעלעכערט פון רונדע גריבלעך און דער גרויסער, הילצערנער בופעט איז געשטאַנען אין מיטן צימער בעוואָלבל און דערשראָקן און אַלץ ניט געקאָנט פאַר־שטיין, וואָס מע האָט באַטאָג געוואָלט פון אים.

זאַמקע האָט מיט גיכע טריט צוריק צו טיר גענומען גיין, אָבער אַנטקעגן און פון אַלע זייטן, איז אַף אים אָנגעקראָכן אַ געדיכטע פינסטערניש, געווייט מיט שרעק און גרויל, צע־פּלאָנטערט זיינע מידע טריט און ווייטער ניט געלאָזן גיין.

אין שטילן דרויסן האָבן זיך שווערע, זיכערע טריט דער־הערט, די טיר האָט זיך האַסטיק געעפנט און אַ מענטש האָט זיך גענומען דערנענטערן: אַ געשריי איז אין דער פינסטער־ניש פון צימער געפאַלן:

בערל דו?...

קיין ענטפער איז ניט געווען.

אַנשטאָט אַן ענטפער האָט זאַמקע אַפן האַלז דערפילט, קאַלטע, פרעמדע פינגער און אַ הייזעריקע שטים האָט בייז געכיכיקעט:

אהא — געפאַקט...

פון יענעם זומערדיקן טאָג זיינען שוין אַוועק אַסאַך טעג, אַוועק, כאָדאָשים, יאָרן. איך בין שוין אויסגעווען פאַר דער צייט אין אַסאַך שטעט, געגנטן, קאַנטן און זאַמקען אין ערגעץ ניט באַגעגנט.

אַסאַך דערציילן, אַז זאַמקע געפינט זיך איצט אין מאָס־קווע, לערנט זיך אַף איינעם פון די אַרבפאַקן און מיט דער צייט, וועט פון אים אַרויסקומען אַ גוטער פאַרטיי־טוער, אַנ־דערע, ווידער, דערציילן, אַז מע האָט אים אין יענער, זומערדי־קער, לעוואַנע־נאַכט איינעם מיט נאָך זיבן קאָמוניסטן אַף דער זיבעטער ליניע צעשאָסן.